

Orální historie tlumočení v Československu
před rokem 1989

Oral History of Interpreting in Czechoslovakia
before 1989

Mgr. Marie Šindelářová

Ústav translatologie,
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Východiska a inspirace - volba tématu a jeho uchopení

- citelná potřeba sebrání vzpomínek prvních československých tlumočnicků-samouků
- absence ucelené a komplexní vědecké práce na téma tlumočení v Československu před rokem 1989
- zaměření prací orientovaných na zkoumané období spíše na institucionální hledisko
 - RUBÁŠ, S. et al. *Slovo za slovem: s překladateli o překládání*. Praha: Academia, 2012.
 - RUBÁŠ, S., et al. *Ztraceni v překladu?* Praha: Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Ústav translatologie, 2013. Materiály pro panely dočasné expozice k příležitosti 50. výročí výuky překladu a tlumočení v Praze.
 - CHMELAŘOVÁ, E. *Odborný překlad a organizovaná činnost překladatelů ve 2. polovině 20. století*. Praha: Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Ústav translatologie, 2014.

Východiska a inspirace - volba tématu a jeho uchopení

- ŠPIRK, J. Translation and Censorship in Communist Czechoslovakia. In SERUYA, T. – LIN MONIZ, M. (eds.). *Translation and Censorship from the 18th Century to the Present Day*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars, 2008, 216–228.
- PEJCHALOVÁ, M. *Jesus Baigorri Jalón – profil, dílo, teorie*. Praha: Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Ústav translatologie, 2014.

Východiska a inspirace - teoretický rámec

- Jednotné hledisko práce? Ideologie – nazírání generace autorky, zřejmá provázanost s obdobím...
 - kontextualizace: Československo v letech 1948–1989
 - hospodářsko-politické a ideologické pozadí, železná opona
 - vymezení pojmu ideologie v rámci teorie tlumočení a pohyb vnímání tohoto pojmu v oblasti translatologie a tlumočnické praxe
 - kritéria kvality tlumočení
 - tlumočnick jako osoba inter-partes / inter-pretium
 - tlumočnick jakožto zapojený účastník komunikace
 - tlumočnick jakožto součást sociokulturního systému a člen instituce
 - vývoj konferenčního tlumočení na Východě a na Západě
 - tlumočnictví a výuka tlumočení v 2. polovině 20. století v Československu
 - Pegenaute + Sánchézová
-
-

Východiska a inspirace *- metodologie + materiály, hypotéza*

- orální historie – kvalitativní, demokratizující metoda založená na subjektivitě
 - přepisy rozhovorů s 12 tlumočnickými
- analýza archiválií – objektivizující metoda
 - Ad notam, smluvní dokumenty T. Cihelkové

- stanovení hypotézy související se zvoleným hlediskem ideologie:

Před rokem 1989 byl v Československu výkon profese tlumočnicků-samouků a jejich život jakožto občanů socialistického Československa svazován tehdejšími režimem a jeho ideologií.

Východiska a inspirace **- metodologie + materiály, hypotéza**

Tři hlavní oblasti analýzy výzkumných materiálů

- všeobecná situace na trhu plynoucí z charakteru zkoumaného historického období a ideologie vládnoucího režimu, tedy nejčastější témata, oblasti a typy tlumočení, hlavní konferenční jazyky a změny, které přinesl rok 1989
 - osoba tlumočnicka-samouka, jeho původ, status, motivace k tlumočnickému povolání, možnosti vzdělávání a přípravy na tlumočnickou akci
 - vliv tehdejšího historického období a ideologie vládnoucího režimu na život tlumočnicka-samouka jakožto československého občana a socialistického tlumočnicka, tzn. organizovanost a svoboda tlumočnicka, tlumočnická etika, pracovní podmínky a možnosti profesionalizace
-
-

Výsledky

- medailonky respondentů

Výsledky

- diachronní a synchronní popis zkoumaného období
 - situace na tlumočnickém trhu před rokem 1989 všeobecně
 - používané typy tlumočení
 - tlumočení na „volné noze“
 - možnosti profesionalizace tlumočnicka-samouka před rokem 1989
 - tlumočnick a ideologie
 - rok 1989 a jeho dopady na tlumočení
- ověření hypotézy
 - dle očekávání autorky částečná verifikace a částečné vyvrácení

Před rokem 1989 byl v Československu výkon profese tlumočnicků-samouků a jejich život jakožto občanů socialistického Československa svazován tehdejší režimem a jeho ideologií jen v některých ohledech, zatímco v jiných tlumočnickům-samoukům (potažmo tlumočnickům celkově) ve srovnání s ostatními československými občany poskytoval nesrovnatelnou svobodu.

Diskuse

- orální historie mezi pracovníky PIS a Konferenčního servisu MON
 - rozhovory s absolventy pražské tlumočnické školy v oboru tlumočení – kontrastní a doplňující hledisko
 - práce kontrastující vybrané aspekty výkonu tlumočnické a překladatelské profese ve zkoumaném období v Československu
 - hledisko ideologie v dalších zemích pod vládou utlačujícího režimu (orální historie mezi tlumočníky-samouky bývalé NDR, frankistického Španělska apod., doplněná analýzou tamních archiválií)
-
-

Děkuji za pozornost!

Otázky...?

sindelarova.marie@gmail.com

